

CO_2 rapportage H1 2017

Halfjaarlijkse voortgangsrapportage voor de CO2-prestatieladder

Mourik Infra

Postbus 2
2964 ZG Groot-Ammers

Voorstraat 67
2964 AJ Groot-Ammers

Telefoon: 0184-66 72 00
Telefax: 0184-66 23 16
Email: mga@mourik.com
Website: www.mourik.com

Contactpersonen

Cora de Groot
Duurzaamheids en CO2-coördinator
cdgroot1@mourik.com
+31-6-12 16 03 08

© Copyright augustus 2017, Mourik.
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Mourik.

Inhoud

1. Inleiding **5**

2. Beleid en doelstellingen **6**

3. Basisgegevens **7**

3.1. Beschrijving van de organisatie *7*

3.2. Verantwoordelijkheden *7*

3.3. Energiestromen *7*

3.4. Basisjaar *7*

3.5. Rapportageperiode *8*

3.6. Verificatie *8*

4. Afbakening **9**

4.1. Organisatorische grenzen *9*

4.2. Wijzigingen organisatie *9*

5. Berekeningsmethodiek **10**

5.1. Actuele berekeningsmethodiek en conversiefactoren *10*

5.2. Wijzigingen berekeningsmethodiek *10*

5.3. Uitsluitingen *10*

5.4. Opname van CO2 *10*

5.5. Biomassa *10*

6. Directe en indirecte emissies **11**

6.1. Herberekening basisjaar en historische gegevens *11*

6.2. Directe en indirecte emissies 1 januari t/m 30 juni 2017 *11*

6.3. Trends *12*

6.3.1. Trend over de jaren per categorie 12

6.3.2. Trend over de jaren per bedrijfsonderdeel 12

6.4. Trend analyse *13*

6.4.1. Analyse van de CO_2-uitstoot van H1 2009 tot en met H1 2016 13

6.4.2. Analyse per emissiestroom 13

7. Reductiedoelstellingen en bijbehorende maatregelen **17**

7.1. Milieubeleid *17*

7.2. Voortgang algemene reductiedoelstelling *17*

7.3. Voortgang scope 1, 2 en 3 *18*

7.3.1 Scope 1 18

7.3.2 Scope 2 18
7.3.3 Scope 3 19
7.4. Projecten met CO2 gunningvoordeel *20*
7.5. Initiatieven *21*

Bijlage 1 Koppelingstabel
24

1. Inleiding

Mourik is een betrouwbare partner die garant staat voor kwaliteit: “We doen wat we zeggen en we komen na wat we beloven”. We leveren niet alleen kwaliteit aan onze klanten en opdrachtgevers, maar we willen ook kwaliteit leveren aan ons personeel. Mourik hecht daarom veel waarde aan Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen en zet zich al jaren in om dit in de praktijk te verwezenlijken.

Om dit ook aan te kunnen tonen, stellen we halfjaarlijks een CO_2-voortgangsrapportage op conform de ISO 14064-1. Een koppelingstabel is opgenomen in de bijlage.

De Mourik Infra bedrijven zijn alle gecertificeerd voor de ISO 14001 en CO2-prestatieladder. In 2017 gaan we de verschillende kam afdelingen integreren in één HSEQ afdeling vanuit Mourik Infra met één uniform beleid. Het hoger management van Mourik Infra en onderliggende bedrijven committeert zich aan dit beleid en zal zich inzetten voor continue verbetering rondom de gekozen milieuaspecten, bijbehorende doelstellingen, beschikbaarheid van informatie, resources om de doelstellingen te bereiken en dat de stuurcyclus het gehele proces borgt en aanstuurt.

Dit document is opgesteld als onderdeel van het milieumanagementsysteem conform het Generieke Handboek van de CO2-prestatieladder versie 3.0 om aan de eis 5.B.2. (en daaraan gerelateerde eisen) te voldoen.

Deze periodieke rapportage is opgesteld door de HSEQ coördinator en de HSEQ manager en beschrijft alle zaken zoals beschreven in § 7.3 uit de ISO 14064.

2. Beleid en doelstellingen

In 2015 zijn de Mourik Sustainability Goals 2020 opgesteld. Dit zijn de lange termijn doelstellingen die Mourik heeft geformuleerd op het gebied van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen. Het is onze missie om te werken aan een duurzame leefomgeving, zodat onze (klein)kinderen ook nog in hun behoefte kunnen voorzien.

De focus op het gebied van duurzaamheid ligt op de lange termijn op het verminderen van de CO_2-emissies, efficiënt energiemanagement, het verduurzamen van de keten en het verlagen van het brandstofverbruik. Om dit proces te bewaken hebben we een aantal lange termijn doelstellingen geformuleerd.

Onze lange termijn doelstelling voor CO_2-reductie committeren wij aan de lange termijn doelstelling van de Europese Unie. De lange termijn besparingsdoelstelling voor Mourik Infra luidt daarom als volgt: “De besparingsdoelstelling voor de CO_2-emissies bedraagt 20% in 11 jaar ten opzichte van het basisjaar 2009, gerelateerd aan de omzet.”

Tevens willen we dit jaar wederom 100% gebruik maken van groene stroom.

De komende jaren willen we onze keten verduurzamen door in gesprek te gaan met onze opdrachtgevers over onderwerpen, zoals CO_2-reductie en Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen. Daarnaast willen we meer duurzame oplossingen aan gaan bieden aan onze opdrachtgevers. Ook onze leveranciers gaan we hierbij betrekken door in gesprek met ze te gaan en ze te stimuleren om duurzame alternatieven aan te bieden. Het verduurzamen van de keten moet een centraal onderdeel worden van stakeholdermanagement en omgevingsmanagement.

De komende jaren willen we werken aan efficiënter gebruik van transport, waardoor de negatieve effecten op het milieu en het ecosysteem zoveel mogelijk worden gereduceerd. Tevens wordt het grootste deel van onze CO_2-emissies door het brandstofverbruik veroorzaakt. Als we het brandstofverbruik reduceren, is de lange termijn doelstelling voor CO_2-reductie al grotendeels gehaald. We gaan ons brandstofverbruik met 15% verlagen in 2020 ten opzichte van het basisjaar 2009, gerelateerd aan de omzet.

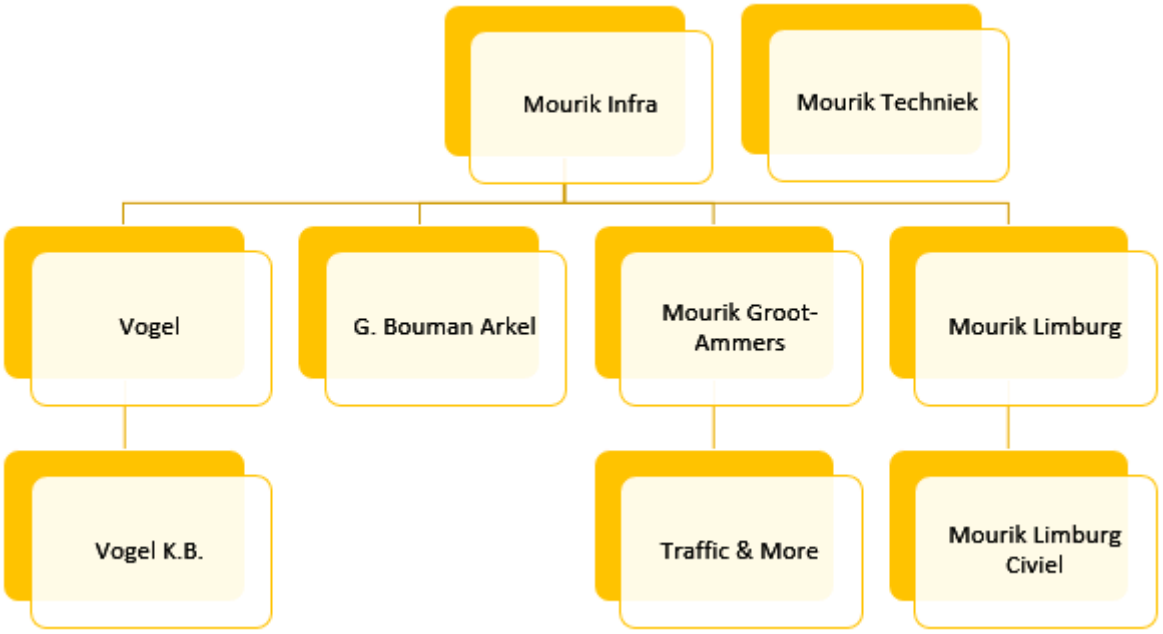
Binnen de Nederlandse Mourik bedrijven is de doelstelling gesteld om in 2035 energieneutraal te zijn. Dit wil zeggen dat er minimaal evenveel energie opgewekt wordt, als dat er verbruikt wordt.

3. Basisgegevens

3.1. Beschrijving van de organisatie

Op 1 januari 2014 is Mourik Infra B.V. opgericht, waardoor de verschillende Mourik bedrijven die actief zijn in de infrastructuur gebundeld zijn onder één besloten vennootschap. Op deze manier kunnen we nog beter samenwerken en integrale projecten nog beter uitvoeren. Tevens biedt dit een extra voordeel voor onze Multisite certificaten. Door deze vanuit Mourik Infra centraal aan te sturen kan er efficiënter en effectiever worden gewerkt.

De volgende activiteiten behoren tot de scope van Mourik Infra: projectmanagement, ontwerp en realisatie, bouw- en woonrijp maken, uitvoeren van infrastructurele en industriële werkzaamheden met de disciplines: engineering, wegenbouw, betonreparaties, staal- en betonconserveringen, staalconstructies, werktuigbouw, milieutechniek, civiele techniek, verkeersmaatregelen en installatietechniek.

3.2. Verantwoordelijkheden

De verantwoordelijken omtrent CO_2 management zijn vastgelegd in ons energiemanagementplan. De CO_2- en duurzaamheidscoördinator is verantwoordelijk voor het aansturen en coördineren van CO_2-management. Tevens ziet deze erop toe dat alle verantwoordelijke functionarissen hun verantwoordelijkheden naleven.

3.3. Energiestromen

Het bepalen van de energiestromen is conform GHG-protocol opgedeeld in scope 1, 2 en 3 energieverbruik. Het bepalen van de energiestromen is de eerste keer uitgevoerd door de bedrijfsprocessen goed te bestuderen. De in kaart gebrachte energiestromen worden per halfjaar geboekt en aanpassingen zijn in de rapportage in dit hoofdstuk opgenomen.

3.4. Basisjaar

Het basisjaar is 2009.

3.5. Rapportageperiode

Deze periodieke rapportage beschrijft de CO_2 -emissies in de periode 1 januari t/m 30 juni 2017. We brengen halfjaarlijks onze CO_2-emissies in kaart.

3.6. Verificatie

De verificatie wordt uitgevoerd door Deloitte en Energieconsult. De laatste verificatie door Deloitte is afgerond in maart 2017 betreffende de emissies en cijfers van 2016 conform GRI 4. Energieconsult heeft de verificatie afgerond in maart 2017 betreffende de emissies en cijfers van 2016 conform de ISO 14064-1.

4. Afbakening

4.1. Organisatorische grenzen

- Mourik Infra Boundary
    - G. Bouman Arkel B.V.
    - Mourik Groot-Ammers B.V.
        - Traffic & More Beheer B.V.
        - Mourik Cultuurtechniek B.V.
    - Mourik Limburg B.V.
    - Mourik Limburg Civiel B.V.
    - Mourik Techniek B.V.
    - Vogel B.V.
        - Vogel KB B.V.

Laterale methode is toegepast.

4.2. Wijzigingen organisatie

In deze paragraaf zijn veranderingen die worden veroorzaakt in de CO_2 uitstoot door aan- of verkoop van bedrijven of onderdelen daarvan vermeld.

Per januari 2014 is Mourik Infra B.V. opgericht waardoor de bedrijven die actief zijn in de infrastructuur en gecertificeerd zijn voor de CO2-prestatieladder gebundeld onder deze besloten vennootschap.

Per 1 januari 2015 heeft Mourik Bouw geen projecten meer. Per 1 januari 2016 is deze geheel uit de boundary verwijderd.

Per 1 januari 2016 is Mourik Cultuurtechniek toegevoegd als dochteronderneming van Mourik Groot-Ammers B.V.

Per 1 januari 2016 is Frees Services Utrecht BV een lege BV zonder verdere activiteiten, waardoor deze uit de boundary verwijderd is.

Per 1 januari 2017 is Traffic & More B.V. gewijzigd naar Traffic & More Beheer B.V.

5. Berekeningsmethodiek

5.1. Actuele berekeningsmethodiek en conversiefactoren

Deze periodieke rapportage is tot stand gekomen op basis van het reglement van de CO2-prestatieladder conform handboek 3.0 zoals gepubliceerd in juni 2015 door SKAO. De emissiefactoren conform het handboek 3.0 zijn geldig m.i.v. 1 januari 2015. De emissiefactoren zijn vastgesteld op basis van de website CO2emissiefactoren.nl, waarbij de wijzigingslijst van SKAO als leidend wordt beschouwd. Deze lijst is gelijktijdig gepubliceerd met handboek 3.0 waarin enerzijds de uitzonderingen bepaalt zijn t.o.v. een aantal emissiefactoren in vergelijking met CO2emissiefactoren.nl en anderzijds aangeeft of een factor wel dan niet met terugwerkende kracht in de tijd dient te worden doorgerekend.

5.2. Wijzigingen berekeningsmethodiek

Zie paragraaf 5.1.

5.3. Uitsluitingen

Woon-werk verkeer is uitgesloten.

5.4. Opname van CO2

Niet van toepassing

5.5. Biomassa

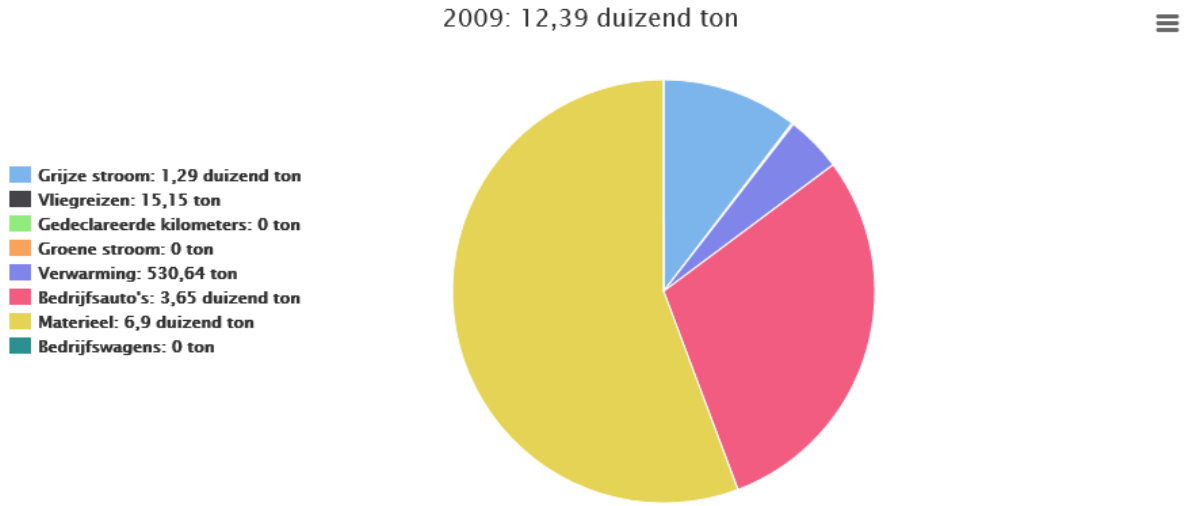
Niet van toepassing anders dan datgene wat standaard wordt bijgemengd in geleverde brandstoffen.

6. Directe en indirecte emissies

6.1. Herberekening basisjaar en historische gegevens

Het basisjaar berekend op basis van de meest actuele conversiefactoren is 2009.

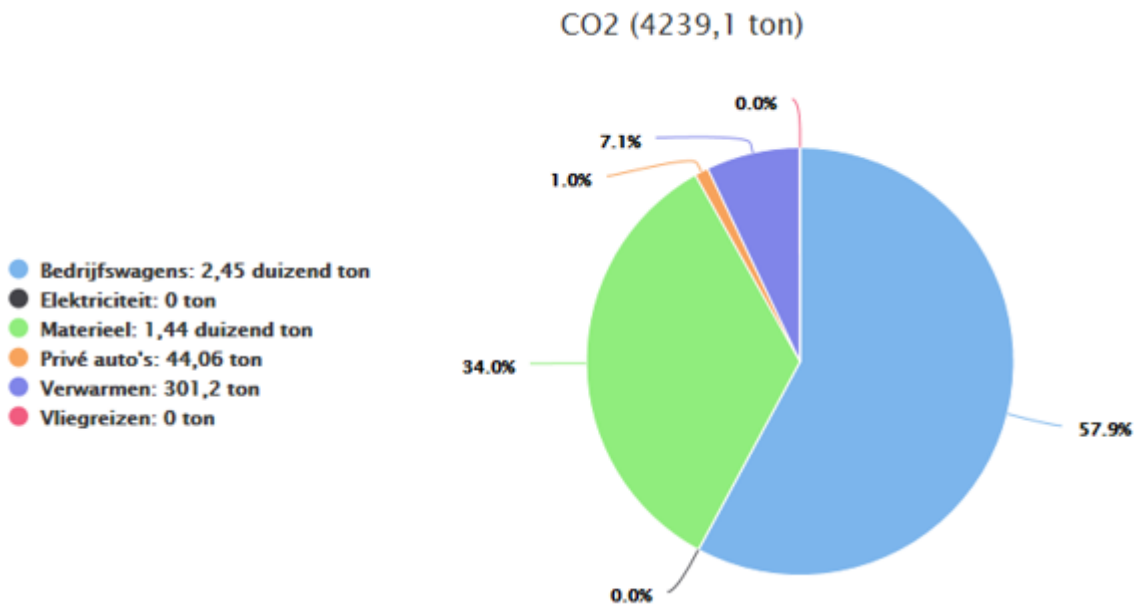
In de footprint zijn de onderliggende entiteiten met een aandeel van meer dan 50% meegenomen: Frees Service Utrecht B.V., G. Bouman Arkel B.V., Mourik Bouw B.V., Mourik Groot-Ammers B.V., Mourik Groot-Ammers groep., Mourik Limburg B.V., Mourik Limburg Civiel B.V., Mourik Techniek B.V., Traffic & More B.V., Vogel B.V., Vogel KB B.V., project Soesterberg.

6.2. Directe en indirecte emissies 1 januari t/m 30 juni 2017

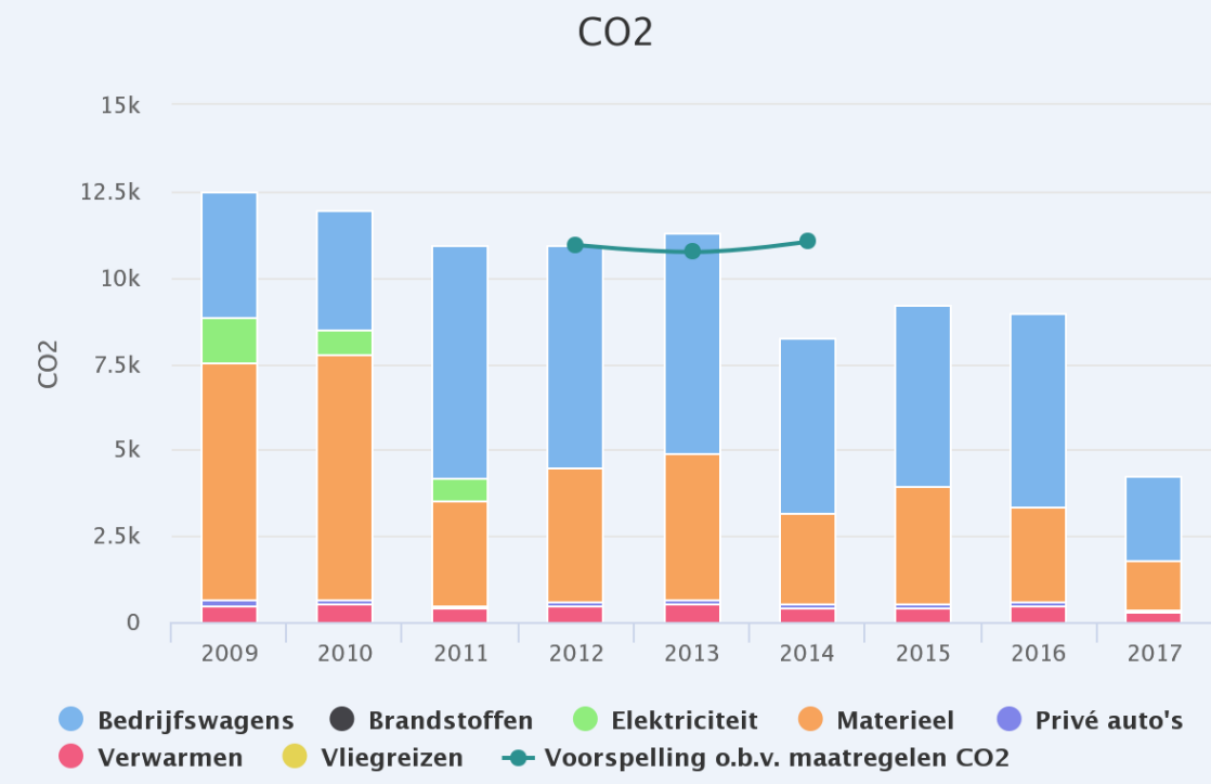
In de footprint zijn de onderliggende entiteiten met een aandeel van meer dan 50% meegenomen:

G. Bouman Arkel B.V., Mourik Groot-Ammers B.V., Mourik Limburg B.V., Mourik Limburg Civiel B.V., Mourik Techniek B.V., Traffic & More B.V., Vogel B.V., Vogel KB B.V., Mourik Cultuurtechniek B.V.

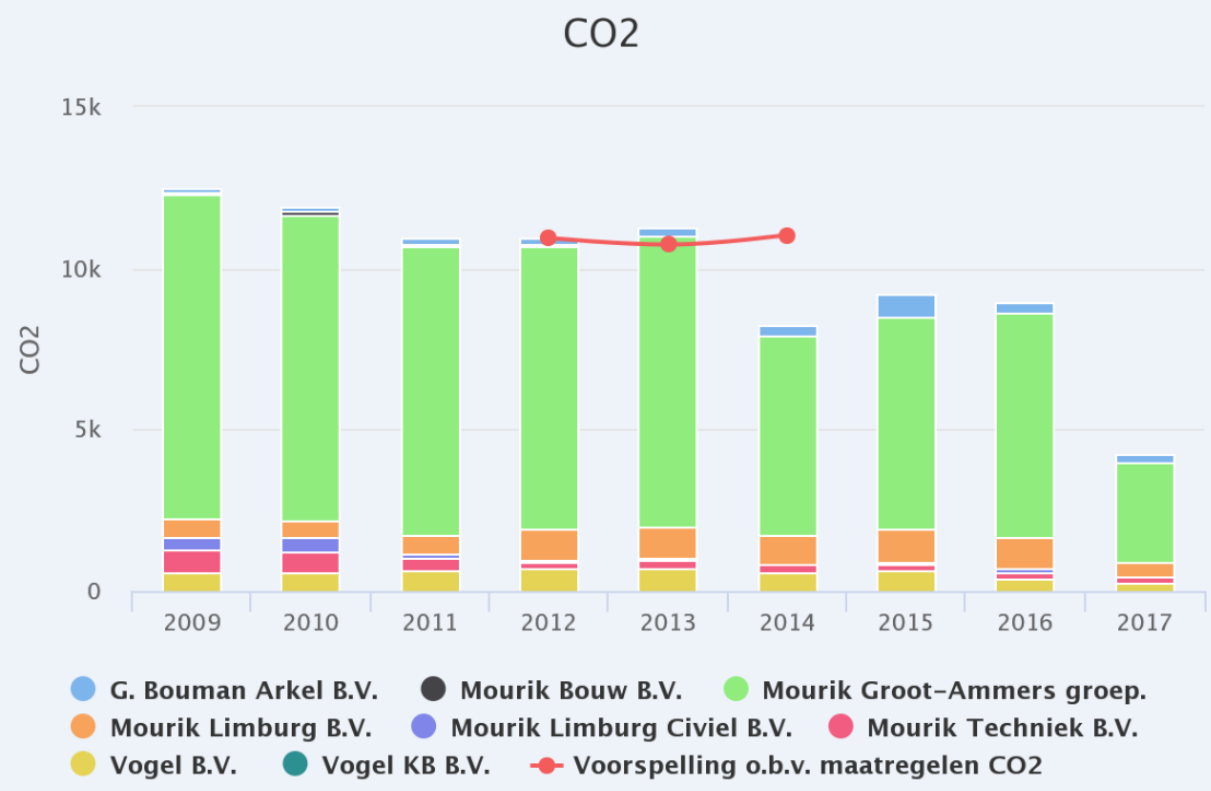

6.3. Trends

6.3.1. Trend over de jaren per categorie

6.3.2. Trend over de jaren per bedrijfsonderdeel

6.4. Trend analyse

6.4.1. Analyse van de CO_2-uitstoot van H1 2009 tot en met H1 2016

De grootste emissiestromen zijn de bedrijfsauto's en het materieel, waarbij we CO_2-uitstoot veroorzaken met ons brandstofverbruik. Het brandstofverbruik van het wagenpark en het materieel is iets toegenomen in vergelijking met S1 2016. Dit komt zeer waarschijnlijk door uitbreiding van het wagenpark, of door de locatie van de projecten. Voor een aantal projecten is er nieuw materieel aangeschaft, wat de toename deels kan verklaren.

Grijze stroom en verwarming waren grote emissiestromen in 2009. Op het moment maken we 100% gebruik van groene stroom, waardoor elektra geen aandeel heeft in onze footprint. De CO_2-uitstoot van verwarmen is afgenomen ten aanzien van S1 2016, waarmee de stijging in 2016 meteen weer is verlaagd.

Mourik Groot-Ammers BV is verantwoordelijk voor circa 71,5% van alle CO_2-emissies en is daarmee de grootste verbruiker. Ten opzichte van het voorgaande jaar is dit nauwelijks veranderd, in 2016 was dit circa 70%.

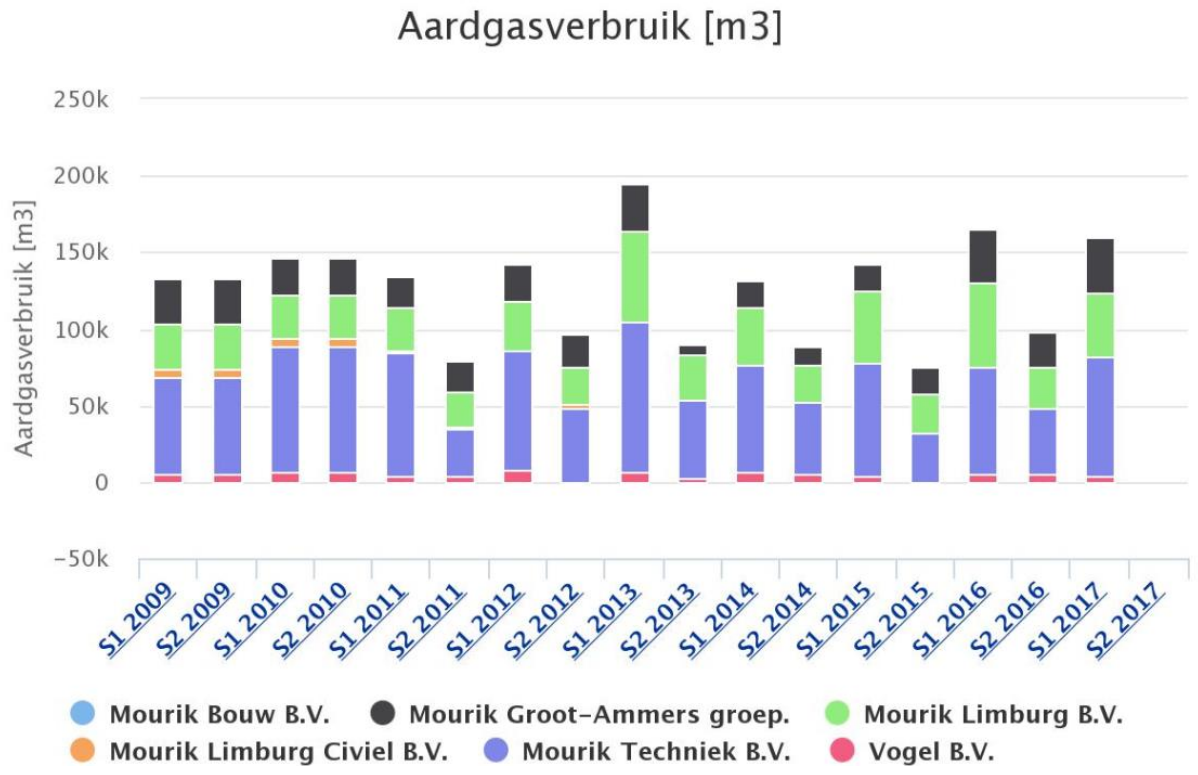
6.4.2. Analyse per emissiestroom

De analyse per emissiestroom is de vergelijking van de verschillende CO_2-emissiestromen van H1 2009 tot en met H1 2016.

Verwarming

Om onze gebouwen en panden te verwarmen, maken we gebruik van aardgas. In het afgelopen half jaar is het aardgas verbruik afgenomen ten opzichte van S1 2016. De de winter van 2016 was één van de zachtste winters ooit, wat mogelijk heeft geleid tot de daling. Een mogelijke verklaring voor de toename vanaf 2016, ten opzichte van de voorgaande jaren is de uitbreiding van het aantal gebouwen bij Mourik Groot-Ammers BV dat aardgas verbruikt. Ook bij Mourik Limburg BV nam het aardgasverbruik toe.

KNMI meldde het volgende over de winter van 2016/2017*: ''Met in De Bilt een gemiddelde temperatuur van 3,8 °C tegen normaal 3,4 °C was de winter in haar geheel aan de zachte kant..''*

Bedrijfsauto's

Het benzineverbruik van de bedrijfsauto's is in de eerste helft van 2017 afgenomen, ten opzichte van S 2016. Een sluitende verklaring is niet te geven voor deze daling, omdat het brandstofverbruik van de bedrijfsauto's aan veel factoren onderhevig is. Hierbij moet u denken aan locatie van de projecten, reisafstand naar de projecten, flexibele inzet van personeel op verschillende locaties, rijgedrag van medewerkers en type auto. Wel wordt aandacht geschonken aan het Nieuwe Rijden waardoor efficiënter met brandstof wordt omgegaan.

Het dieselverbruik van de bedrijfsauto's is in de eerste helft van 2017 toegenomen. Dit komt mogelijk door de uitbreiding van het wagenpark. Dit zal de analyse aan het einde van 2017 moeten uitwijzen. Daarnaast is er geen sluitende verklaring te geven voor de stijging. Mogelijk heeft de stijging te maken met de reisafstand naar de projecten.

Het LPG verbruik van de bedrijfswagens is in S1 2017 afgenomen ten opzichte van de voorgaande jaren. Het betreft een lichte daling en een sluitende verklaring is hiervoor niet te geven.

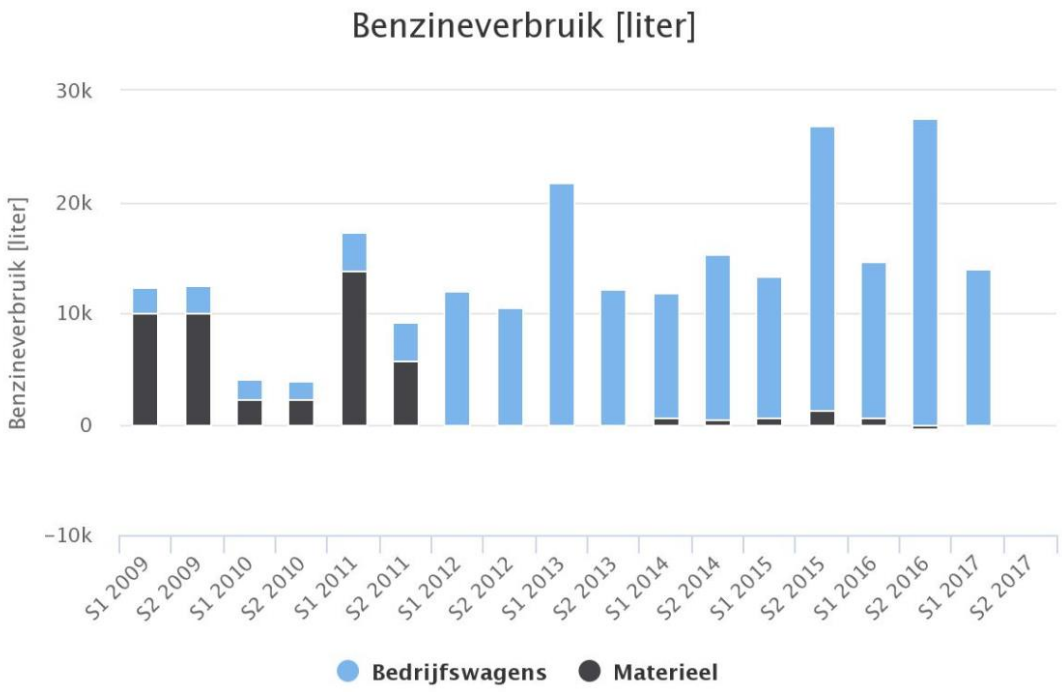
Materieel

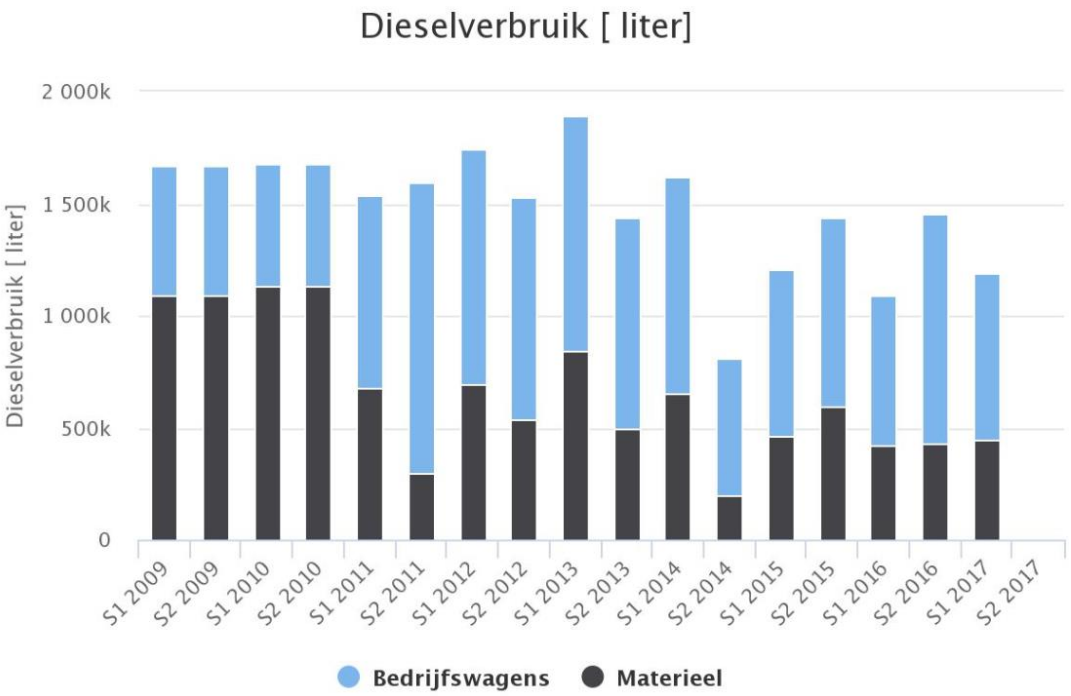
Om onze werkzaamheden uit te voeren, hebben we brandstof nodig. Dit is niet alleen onze grootste kostenpost, maar ook de meeste CO2-uitstoot.

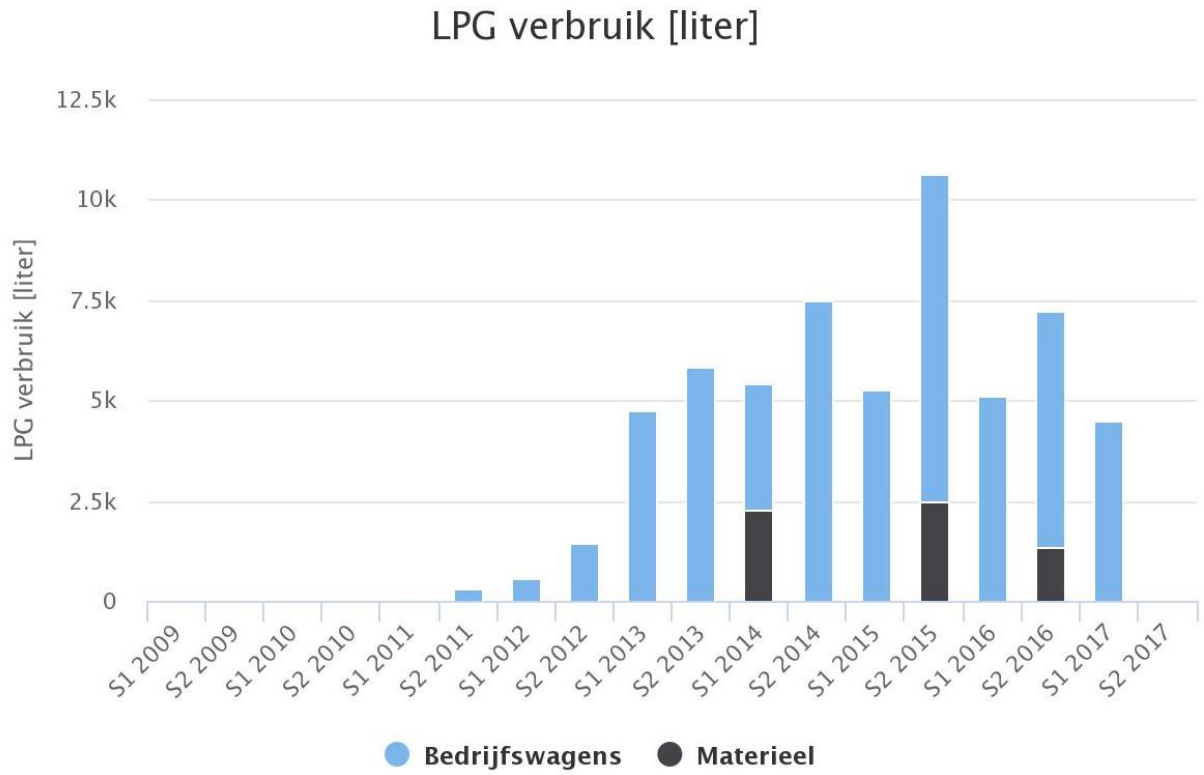
Begin 2017 is het brandstofverbruik ten opzichte van het eerste half jaar van 2016 ligt gestegen. Ten opzichte van 2015 en 2014 is er wel een daling.

Voor het eerst is er geen gebruik gemaakt van benzine, er is enkel diesel gebruikt. Binnen het dieselverbruik is er een lichte toename ten opzichte van S1 2016.

Een sluitende verklaring is niet te geven voor deze fluctuatie, omdat dit aan vele factoren onderhevig is. Hierbij moet u denken aan weersomstandigheden, hoeveelheid werken, variatie van werkzaamheden, diefstal, hoeveelheid inhuur, type machine en ervaring van de machinist. We schenken veel aandacht aan het bewustzijn van onze medewerkers.

Elektriciteitsverbruik (Groene stroom)

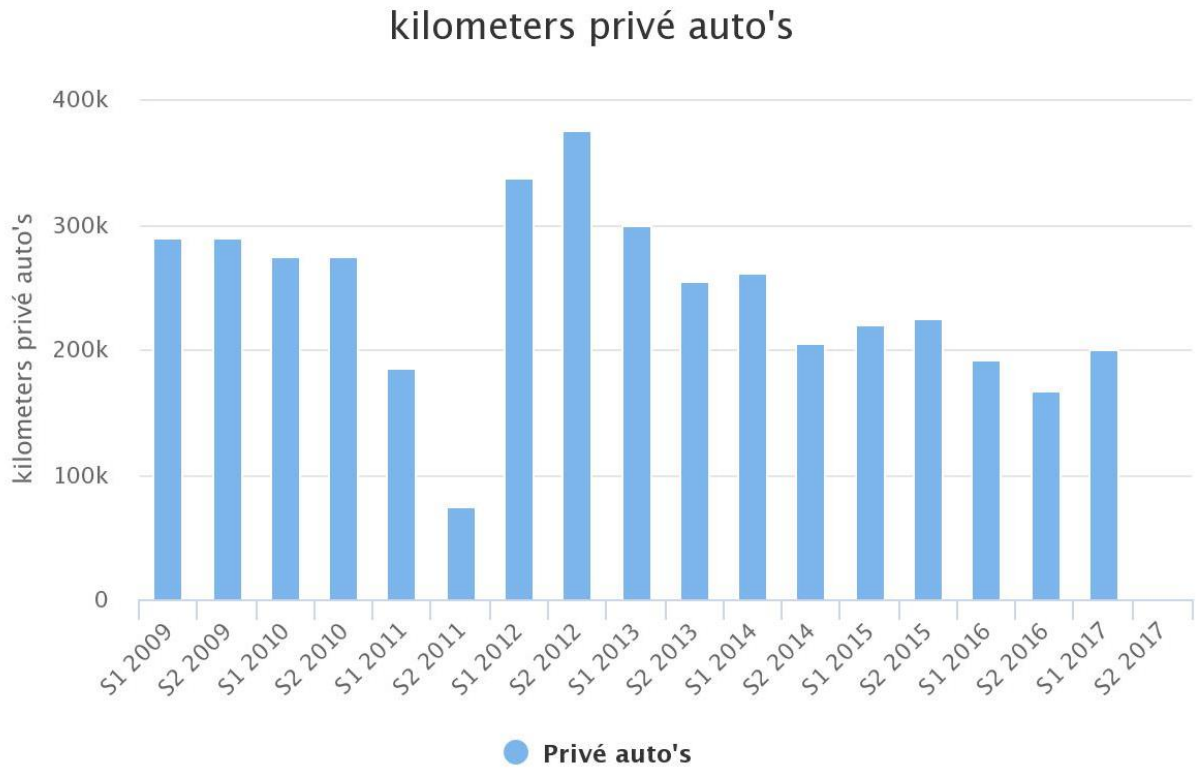
Op het moment maken we gebruik van 100% groene stroom. Dit heeft een aanzienlijke reductie veroorzaakt. Daarnaast verbruiken we ook steeds minder elektriciteit. Dit komt door het verhoogde bewustzijn bij medewerkers die zuiniger met energie omgaan en door de zachtere winter.

Vliegreizen

Zakelijke vliegreizen komen slechts incidenteel voor bij Mourik. In de CO_2 uitstoot voor vliegreizen is daarom ook geen betrouwbare trend te zien. Toch is de uitstoot van vliegreizen afgenomen in H1 2017, omdat er geen vliegreizen zijn geweest.

Kilometers privé auto's

Een sluitende verklaring is niet te geven voor de trend die de emissies van gedeclareerde kilometers laten zien. Dit is afhankelijk van de projecten en medewerkers. Ten opzichte van 2016 is er een lichte stijging. Echter, ten opzichte van de voorgaande jaren blijft er een daling, wat er dus op lijkt te wijzen dat er meer bewustwording onder de medewerkers is.

7. Reductiedoelstellingen en bijbehorende maatregelen

7.1. Milieubeleid

Lange termijn milieubeleid

De focus ligt op de lange termijn op het verminderen van de CO_2-emissies, efficiënt energiemanagement, het verduurzamen van de keten en het verlagen van het brandstofverbruik. Om dit proces te bewaken hebben we een aantal lange termijn doelstellingen geformuleerd.

- Het reduceren van de CO_2-emissies

De initiator van het reduceren van CO_2-emissie is de Europese Unie. Op de lange termijn (2020) wil de Europese Unie 20% minder CO_2-uitstoten ten opzichte van 1990. Onze lange termijn doelstelling voor CO_2-reductie committeren aan de lange termijn doelstelling van de Europese Unie. De lange termijn besparingsdoelstelling voor Mourik Infra luidt daarom als volgt: “De besparingsdoelstelling voor de CO_2-emissies bedraagt 20% in 11 jaar ten opzichte van het basisjaar 2009, gerelateerd aan de omzet.”

- Het beheersen en verminderen van het energieverbruik

We committeren ons aan de lange termijn doelstelling van Rijkswaterstaat om 2% energie per jaar te reduceren tot in 2020, gerelateerd aan de omzet.

Tevens willen we dit jaar 100% gebruik maken van groene stroom.

- Het verduurzamen van de keten

De komende jaren willen we onze keten verduurzamen door in gesprek te gaan met onze opdrachtgevers over onderwerpen, zoals CO_2-reductie en Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen. Daarnaast willen we meer duurzame oplossingen aan gaan bieden aan onze opdrachtgevers. Ook onze leveranciers gaan we hierbij betrekken door in gesprek met ze te gaan en ze te stimuleren om duurzame alternatieven aan te bieden.

Het verduurzamen van de keten moet een centraal onderdeel worden van stakeholdermanagement en omgevingsmanagement.

- Het verlagen van het brandstofverbruik

De komende jaren willen we werken aan efficiënter gebruik van transport, waardoor de negatieve effecten op het milieu en het ecosysteem zoveel mogelijk worden gereduceerd. Tevens wordt het grootste deel van onze CO_2-emissies door het brandstofverbruik veroorzaakt. Als we het brandstofverbruik reduceren, is de lange termijn doelstelling voor CO_2-reductie al grotendeels gehaald.

We gaan ons brandstofverbruik met 15% verlagen in 2020 ten opzichte van het basisjaar 2009, gerelateerd aan de omzet.

7.2. Voortgang algemene reductiedoelstelling

Om de lange termijn reductiedoelstelling te behalen van 20% in 2020 moet er jaarlijks minimaal 2% CO_2 bespaard worden. Door het nemen van maatregelen hebben we in het eerste half jaar van 2017 32% van onze CO_2-emissies bespaard ten opzichte van het eerste half jaar van het basisjaar. Dit is niet gerelateerd aan de omzet, dit bekijken we jaarlijks.

7.3. Voortgang scope 1, 2 en 3

Onderstaand de voortgang van de maatregelen, zoals beschreven in het Energie Management Actieplan voor Mourik Infra.

7.3.1 Scope 1

Emissiecategorie	Maatregel	Voortgang
Bedrijfswagens	Aanschaf van schone en zuinige auto's (enkel A en B labels)	Proces van continue verbetering.
Bedrijfsauto's	Aanschaf van elektrische auto's	Niet inzichtelijk?
Bedrijfsauto's	Continu controleren van de bandenspanning	Controle vindt bij iedere onderhoudsbeurt plaats.
Bedrijfsauto's	Wagenpark inzichtelijk maken om hierop te kunnen sturen	Gereed, volledige analyse van het wagenpark. Deze wordt aan het einde van 2017 weer geupdate.
Bedrijfsauto's	Medewerkers stimuleren om te carpoolen	Dit wordt steeds meer gedaan, maar is moeilijk meetbaar. Een voorbeeld is het Afsluitdijk project.
Bedrijfsauto's	Chauffeurs en medewerkers volgen de cursus 'Het Nieuwe Rijden'	Gesprek met de planner en personeelsfunctionaris gehad. De personeelsfunctionaris onderzoekt de mogelijkheden
Bedrijfsauto's	Mogelijkheden onderzoeken voor het gebruik van 'Greenstatistics'	Mogelijkheden onderzocht, niet mogelijk
Bedrijfsauto's	Brandstofverbruik medewerkers terugkoppelen en extra motiveren tot besparing	Geen nadere actie ondernomen
Materieel	Bestuurders bewust maken van hun brandstofverbruik en rijgedrag	Gesprek gehad met H. Brekelmans en P. van Driel. Hierdoor inzicht verkregen in systemen. Concrete terugkoppeling moet nog gaan komen. Een pilot voor deze werkwijze wordt vanaf Q1 2018 gehouden bij het Meerjarig Onderhoud project.
Materieel	Machinisten volgen de cursus 'Het Nieuwe Draaien'	Gesprek met de planner en personeelsfunctionaris ingepland. De personeelsfunctionaris onderzoekt de mogelijkheden
Materieel	Bij vervanging of nieuwkoop, enkel schone en zuinige motoren inkopen	Zuinig materieel wordt structureel ingekocht.
Materieel	Uitvoeringsmaatregelen op transport en planning	Paul betrokken bij het initiatief met onderaannemers. Momenteel wordt naar mogelijk heden gezocht om uitvoeringsmaatregelen op transport en planning genomen kunnen worden.
Materieel	APEX	Doorgevoerd
Materieel	Inkoop van elektrisch materieel	Onderzoek loopt.
Materieel	Vervolg onderzoek naar duurzame brandstoffen	Pilot bij het Meerjarig onderhoud project in 2018.

7.3.2 Scope 2

Emissiecategorie	Maatregel	Voortgang
Elektra	Jaarlijkse analyse van energierekeningen van alle gebouwen	Slimme meters waardoor we wekelijks inzicht hebben in onze verbruiken. Op het moment loopt

		een pilot om de energierekening te verlagen voor MGA en MT.
Elektra	Update inventarisatie verbruikers voor alle gebouwen	Begin 2017 middels energiebeoordelingen gedaan.
Elektra	Energielabels van de gebouwen inventariseren	Geen voortgang

7.3.3 Scope 3

De voortgang van scope 3 beschrijven we aan de hand van de keteninitiatieven die voortkomen uit de opgestelde ketenanalyses.

Keteninitiatief: Renoportalen

Het hergebruik van verkeersportalen resulteert in 70% CO2-reductie. Wij kijken naar het ontwerp en de toepassing van andere materialen om nog meer te reduceren. In de afgelopen jaren hebben we diverse ontwerpen en materialen onderzocht om de CO_2-uitstoot verder te reduceren. Daarnaast willen we de afzetmarkt van de renoportalen vergroten in het kader van de circulaire economie. In 2016 hebben we de afzetmarkt vergroot in vergelijking met voorgaande jaren, waardoor van de geplaatste portalen 49% renoportalen waren. In totaal zorgde dit voor een reductie van 611 ton CO2

De cijfers van 2017 rapporteren we bij de jaarlijkse verslaglegging.

Jaar	**Totaal**	**Reno**	**% reno**	**Reductie CO2 ton**
2009	105	24	23%	458,4
2010	68	24	35%	458,4
2011	86	26	30%	496,6
2012	92	30	33%	573,0
2013	25	13	48%	248,3
2014	22	12	46%	229,2
2015	15	6	40%	114,6
2016	63	32	49%	611,2
Totaal	**476**	**167**	**35%**	**3.100**

Keteninitiatief: COlt®-asfalt

Dit is een nieuw initiatief waarbij we een laag temperatuur asfalt hebben in ons leveringspakket dat minder CO2 uitstoot genereert door:

- Lagere verwerking temperatuur
- Langere levensduur
- Minder onderhoud
- Lagere rolweerstand voor voertuigen
- Lager lawaai niveau

In 2015 hebben 7.950 ton COlt®-asfalt geproduceerd. Hierdoor realiseren we een reductie van 1.325 ton CO_2 over een termijn van 20 jaar, vanaf aanleg tot onderhoud. De doelstelling voor 2015 was om 20.000 ton asfalt toe te passen. Dit is echter niet gelukt. We konden niet voldoende afzet realiseren. COlt asfalt is een relatief duur product voor onze opdrachtgevers. We hebben daarom in 2016 gewerkt aan een groot aantal andere mengsels om ons portofolio uit te breiden met meer duurzame oplossingen.

	Tonnen asfalt geproduceerd	**CO_2-reductie (ton CO_2)**
2012	3.930	655
2013	4.280	713
2014	16.772	2795
2015	7.950	1325
2016	5373	432
Totaal	38.305	5.920

Ons duurzaam asfalt productportofolio is daarom uitgebreid met een aantal nieuwe mengsels, zoals Lynpave, COlt Light, Melt-asfalt. Lynpave is een biobased product. COlt ligt heeft een witte steenslag, waardoor er minder OV nodig is en uiteindelijk minder energie. Melt-asfalt vriest niet aan, waardoor er niet meer gestrooid hoeft te worden. Door de toepassing van Lynpave hebben we in 2016 een reductie weten te behalen van 81.280 ton CO2! De cijfers van 2017 rapporteren we in de jaarlijkse voortgangsrapportage.

7.4. Projecten met CO2 gunningvoordeel

In 2017 lopen de volgende projecten met CO2 gunningvoordeel:

- Verbetering IJsseldijk Gouda;
- Groot onderhoud uitwateringssluizen Afsluitdijk;
- Meerjarig onderhoud Areaal West Nederland Zuid;
- A9 Badhoeverbogen;
- Groot onderhoud Sluis- en gemalencomplexen Hengelo, Delden.

De project specifieke doelstellingen en maatregelen zijn opgenomen in het CO_2-projectplan. Deze worden opgesteld per project.

7.5. Initiatieven

Keteninitiatief: MVO-overleg met leveranciers

Mourik Groot-Ammers BV is gecertificeerd op de CO_2-prestatieladder niveau 5. Wij moeten, om aan de eisen van dit certificaat te voldoen, halfjaarlijks onze CO_2-footprint opstellen. Wij vinden het niet voldoende om enkel onze eigen CO_2-footprint in kaart te brengen, omdat dit niet een volledig beeld geeft van de CO_2-uitstoot die bij de uitvoering van onze werkzaamheden veroorzaakt wordt. De CO_2-uitstoot van onze leveranciers zit hier bijvoorbeeld ook niet in.

Daarnaast eist de CO_2-prestatieladder (van bedrijven die op niveau 5 gecertificeerd zijn) dat wij jaarlijks de CO_2-footprint van onze leveranciers en onderaannemers opvragen om deze vervolgens te archiveren. Om tot een meer praktische benadering te komen waar beiden partijen van profiteren, hebben we het initiatief opgestart om actief met onze leveranciers aan de slag te gaan met CO_2-reductie en ze te stimuleren om duurzaam te ondernemen. Op deze wijze wordt ons product en dienst ook steeds duurzamer.

Dit initiatief is een 4.D. initiatief voor Mourik Groot-Ammers B.V. en een 3.D. initiatief voor de deelnemers.

Keteninitiatief: Het reduceren van het brandstofverbruik in de keten

Mourik Groot-Ammers BV is gecertificeerd op de CO_2-prestatieladder niveau 5. Wij moeten, om aan de eisen van dit certificaat te voldoen, halfjaarlijks onze CO_2-footprint opstellen. Wij vinden het niet voldoende om enkel onze eigen CO_2-footprint in kaart te brengen, omdat dit niet een volledig beeld geeft van de CO_2-uitstoot die bij de uitvoering van onze werkzaamheden veroorzaakt wordt. Wij maken gebruik van onderaannemers die een deel van onze werkzaamheden uitvoert, maar deze CO_2-uitstoot is conform de systematiek van de CO_2-prestatieladder niet meegenomen in onze CO_2-footprint.

Daarnaast eist de CO_2-prestatieladder (van bedrijven die op niveau 5 gecertificeerd zijn) dat wij jaarlijks de CO_2-footprint van onze leveranciers en onderaannemers opvragen om deze vervolgens te archiveren. Wij vinden dit niet voldoende en hebben daarom zes van onze onderaannemers uitgenodigd voor een kick-off sessie. Voor dit initiatief zijn bedrijven uit de GWW uitgenodigd die op een regelmatige basis voor Mourik werken en die ook onderdeel uitmaken van 80% van de inkoopomzet.

De focus van dit initiatief ligt op het reduceren van het brandstof verbruik en daardoor de CO_2-uitstoot.

Totaaloverzicht

Initiatief	Initiatiefnemer	Deelnemers	Korte omschrijving	Status
CO_2-projectplan	C.E.V.	Mourik Groot-Ammers BV en andere bedrijven	Een standaard format voor projecten met CO_2-gunningvoordeel	Actief
Werkgroep Beleid & Regelgeving	Het ministerie, Stichting Natuur & Milieu en BMWT	Mourik Groot-Ammers BV en andere bedrijven en overheden	-Mogelijkheden in het aanbestedingsproces om duurzame gedragsverandering, de inzet van zuinige en schone mobiele werktuigen en brandstoffen te stimuleren; -Mogelijkheden voor CO_2-labeling en normering van mobiele werktuigen;	Actief

			-Mogelijkheden voor subsidie op de ontwikkeling en aanschaf van zuinige/innovatieve mobiele werktuigen.	
Klankbordgroep 'Het Nieuwe Draaien en Aanbesteden'	Rijkswaterstaat	Mourik Groot-Ammers BV en andere bedrijven en overheden	Het ontwikkelen van duurzame inkoopcriteria voor mobiele werktuigen.	Actief
Werkgroep 'Materieel en Brandstoffen	Het ministerie, Stichting Natuur & Milieu en BMWT	Mourik Groot-Ammers BV en andere bedrijven en overheden	-Grote gemeenten en bouwbedrijven gaan praktijkproeven starten om alternatieve en duurzame brandstoffen te gebruiken in mobiele machines; -Bouwbedrijven nemen deel aan initiatieven om de aanschaf van duurzame energiezuinige mobiele werktuigen en brandstoffen te stimuleren bij onderaannemers en materieeldiensten, zoals bijvoorbeeld hybride technieken, toepassing van starre verbindingen, toepassing van LED-techniek.	Actief
Keteninitiatief Renoportalen	Mourik Limburg BV	Rijkswaterstaat	Het hergebruiken van portalen.	Actief
Keteninitiatief COLT-asfalt	Mourik Groot-Ammers BV	Op aanvraag bekend	Het toepassen van een asfaltmengsel met een langere levensduur, verminderde geluidsoverlast en lagere verwerkingstemperatuur.	Actief
MVO-overleg met leveranciers	Mourik Groot-Ammers BV	De Hamer, MBI, Dyka en T&F	Stimuleren van duurzaamheid en CO_2 reductie bij leveranciers	Actief
Het reduceren van het brandstofverbruik in de keten	Mourik Groot-Ammers BV	Huigevoort, Gebr. Van Breda, G. van Dijk, van der Spek, van Bijl & Heierman, P&G	Stimuleren van duurzaamheid en CO_2 reductie (voornamelijk brandstofreductie) bij onderaannemers	Actief

Sectorinitiatief ‘Bewust en verantwoord energieverbruik’	Mourik Infra BV	Den Hartog, Baars, de Kuiper, Blauwzaam, Stimular, Mourik Services, van der Ven, GKB, van den Noort etc.	Een initiatief om in de lokale omgeving energie te besparen.	Actief

Bijlage 1 Koppelingstabel

Naam	§ 7.3 ISO 14064-1	Periodieke rapportage
Inleiding	p	§ 1
Basisgegevens		
Beschrijving van de organisatie	a	§ 2.1
Verantwoordelijkheden	b	§ 2.2
Basisjaar	j	§ 2.3
Rapportageperiode	c	§ 2.4
Verificatie	q	§ 2.5
Afbakening		
Organisatorische grenzen	d	§ 3.1
Wijzigingen organisatie		§ 3.2
Berekeningsmethodiek		
Actuele berekeningsmethodiek en conversiefactoren	l,n	§ 4.1
Wijzigingen berekeningsmethodiek	m	§ 4.2
Uitsluitingen	h	§ 4.3
Opname van CO2	g	§ 4.4
Biomassa	f	§ 4.5
Directe en indirecte emissies		
Herberekening basisjaar en historische gegevens	j,k	§ 5.1
Directe en indirecte emissies	e, i	§ 5.2
Trends		§ 5.3
Voortgang reductiedoelstellingen		§ 5.4
Maatregelen komende periode		§ 5.5
Onzekerheden	o	§ 5.6
Medewerker bijdrage		§ 5.7

Gerelateerd aan §7.3 uit ISO 14064-1